

ויבינו במקרא - בלק

כב,ג - וַיִּגֹּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֵד כִּי רַב-הָיָא וַיִּקְחַם מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל

יפסיק מעט בין התיבות 'העם מאוד' שלא יבלע המ"ם. | וכן יפסיק בין התיבות 'רב הוא' שלא יקרא 'רבו', ובזה הוא שינוי משמעות.

כב,ה - וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל-בָּלְעָם בֶּן-בְּעֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל-הַנֶּהָר אֶרֶץ בְּנֵי-עַמְלֹךְ לֵקְרָא-לּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עָם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֹסֶה אֶת-עֵינָיו הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלִי

לא יבלע האל"ף ב'מלאכים' ולקרוא 'מלכים', וכע"ז ב'מלאך' [שחזרת הרבה בהמשך] שלא לקרוא 'מלך'. | לא יבלע העי"ן שב'בלעם' ולקרוא 'בילם', [וגם זו חזרת הרבה בהמשך]. | יפסיק ב'עמו' יותר מב'הנהר', וכך יובן ש'ארץ בני עמו' הוא הסבר מהו 'פתורה' ואילו התיבות 'לקרוא לו' הם מטרת שליחת המלאכים שבתחילת הפס', ולולי זה יובן ששמה של 'ארץ בני עמו' היא 'לקרוא לו'.

כב,ו - וַעֲתִידָהּ לִכְהֹנָא אָרָה-לִי אֶת-הָעָם הַזֶּה כִּי-עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶפֶשׁ-בּוֹ וְאַתָּה יִשְׁנֹנוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי יֵלְעִתִי אֶת אֲשֶׁר-תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר

יבטא העי"ן ב'ועתה', שהקוראה כאל"ף משנה משמעות. | ב'אגרשנו' ידגיש הנו"ן, שברפה פי' אגרש אותנו וכאן פי' אגרש אותו. וכ"ה לקמן כג,ט ב'אראנו' ו'אשורנו', ותיבות אלו חוזרות גם במשל האחרון כד,יז. וכע"ז גם ב'תראנו' לקמן יג וב'תקבנו' ו'תברכנו' לקמן כה, וב'קימנו' לקמן כד,ט.

כב,כט - וַיֹּאמֶר בָּלְעָם לְאַתָּון כִּי הִתְעַלְלָתָּ בִּי לוֹ יֵשׁ-תִּרְבַּ בְּיָדִי כִּי עֲתִידָהּ תִּרְגָּמִיד

יבטא הה"א שב'הרגתיך' שלא ישנה למשמעות של 'אריגה' וכע"ז לק' לג' בתיבת 'הרגתי' ולק' בסוף הפרשה בתיבת 'הרגו'.

כב,כג - וַתֵּרָא הָאֵתָוֹן אֶת-מְלָאךְ -הִנֵּה נֹצֵב בְּדָרְךָ וְסָרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וְנָתַט הָאֵתָוֹן מִן-הַדָּרְךָ וַתִּלָּךְ בַּשִּׁדָּה נִבֵּךְ בָּלְעָם אֶת-הָאֵתָוֹן וְגו'

לא יבלע האל"ף ש'במלאך' וישנה ל'מלך'. וכ"ה בפס' הקודם ועוד בהמשך. | יתאמץ לבטאות הטי"ת שב'ותט' שלא ישנה ל'תת' [ממשמעות נתינה כמו 'הגם לחם יוכל תת'].

כב,ג - וַיֹּאמֶר בָּלְעָם לְבָלָק הִתְנַצֵּב עַל-עֲלִיתְךָ וְאַלְכָּה אוֹלֵי יִקְרָה -הִנֵּה לִקְרָאתִי וְדַבֵּר מִה-יֵרָאֵנִי וְהַגְדֵתִי לָךְ וַתִּלָּךְ שְׁפִי

המדמים קצת קמץ לחולם יזהרו ב'עלתך' לקרוא את הלמ"ד בקמץ ולא בחולם, שכן מדובר פה על עולה אחת על כמה. ותיבה זו חוזרת לקמן פס' טו. | יפסיק כהוגן ב'לך' כמשפט האתנה, וכך יובן ש'וילך שפי' מוסב על בלעם, ובלא"ה יובן שהוא מוסב על הוי"ה ב"ה.

כג,ז - וַיֵּשֶׁא מִשְׁלּוֹ וַיֹּאמֶר מִן-אֲרָם יִנְחֲנִי בָלָק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִתִּרְרֵי-קָדֶם לִכְהֹנָא אָרָה-לִי יַעֲקֹב וּלְכָה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל

ב'לכה ארה לי יעקב' יפסיק מעט ב'לכה' ששם הפשטא, ולאחר מכן לא יפסיק עד 'יעקב', ולא כטועים לפסק 'לך ארה לי, יעקב' [מחמת הקושי להפסיק מיד לאחר מפסיק שבא קודם לכן] מקריאתם נשמע שמדבר אל יעקב 'לך ארה לי' [ולא פרש את מי לאור]. | ב'ולכה זעמה' יפסיק ב'ולכה' שבה הטרחא, ומהמפסיק ב'זעמה' יובן שפי' הפס' הוא 'ישראל תלך לזעום' ואילו כאן פי' לך זעום על ישראל¹.

כג,ח - מִה אֶקֶב לֹא קִבָּה אֶ-ל וּמָה אֲזַעֵם לֹא זַעַם -י-הִנֵּה

יבטא הקו"ף שב'קבה' שלא ישנה למשמעות של 'כיבוי'. | יבטא העי"ן שב'אזעם' שלא יאמר 'אזום' וישנה לשורש 'זמם'.

כג,י - מִי מִנֵּה עֶפְרַיִם יַעֲקֹב וּמִסֻּפָּר אֶת-רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל תִּמְלֹת נִפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶי אַחֲרִיתִי כְּמֹהוּ

המ"ם ב'תמת' בחולם ולא כרגיל אצלנו בשורוק, ומ"מ אין בזה שינוי משמעות.

כג,כג - כִּי לֹא-נִחַשְׁלִי בְּיַעֲקֹב וְלֹא-הָסֵם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֹאמֶר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מִה-פָּעַל אֵל

'נחש' מלעיל, שהוא שם עצם של ניחוש, והקוראו מלרע משנה משמעות לפועל של ניחוש או לשרץ 'נחש'. | לא יבלע הו"ד של 'ולישראל' ויקרא 'ולשִׁרָאֵל', ומחמת הקושי להגות יו"ד בחיריק לאחר שוא נח המכשול מצוי בזה.

כד,ט - כָּרַע שָׁקֵב פְּאָרִי וּכְלָבִיא מִי יְקִימֵנִי מִבְּרָכִיד בְּרִיד וְאַרְרִיד אָרִיר

¹ והרה"ג אריאל רחמים שליט"א הראני שישנם תיג'אן שבהם 'זעמה' בטרחא, וצ"ע.

יבטא העי"ן ש'כרע' שלא ישנה ל'כרה' שהוא לשון כריית בור. | יפסיק ב'וכלביא' יותר מב'כארי' שיובן ש'כרע שכב' הוא כארי וכלביא ולא רק כארי, ומאידיך השאלה 'מי יקימנו', לא קשורה ללביא כלל.

כד, יח - וְהָיָה אִדּוֹם יְרֻשָּׁה וְהָיָה יְרֻשָּׁה שְׁעִיר אֵיבֹי וְגו'

פי' הפס' ששעיר יהיה ירושה לאויביו [-ישראל], ולכן יפסיק ב'שעיר'. ומהקורא 'שעיר אויביו' יובן שמדבר בשעיר של אויביו.

כה, ד - וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת-כָּל-רְאשֵׁי הָעָם וְהוֹקֵעַ אוֹתָם לִי-הוּא נֹגֵד הַשָּׁמַשׁ וְיָשֻׁב תִּרְוֶן אֶף-יְ-הוָה מִיִּשְׂרָאֵל

יבטא חי"ת שב'קח' כהוגן שלא ישנה משמעות ל'כך'. | השי"ן ב'וישב' בחולם ולא בשורוק כרגיל אצלנו, ומ"מ אין בזה שינוי משמעות.

מפטירין והיה שארית יעקב - מיכה ה, ו - ו, ח

ה, ו - וְהָיָה | שְׁאָרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת יְ-הוָה פְּרִיבִים עָלֵי-עֵשָׂב אֲשֶׁר לֹא-יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבָנֵי אָדָם

יזהר לבטאות האל"ף ב'מאת' שלא ישמע חלילה כמגדף שאומר 'מת', ולא שכנזים שאומרים 'מאיית' המכשול מצוי יותר. | יפסיק כהוגן ב'עשב' שבה האתנח, שאם יפסיק רק הפסקה קלה, יובן מקריאתו שהעשב הוא זה שלא יקוה וגו', ובאמת שהוא מסב על 'שארית יעקב'.

ה, ח - תָּרַם יָדָךְ עַל-צָרֶיךָ וְכָל-אֵיבֶיךָ יִפְּרֹתוּ

הרי"ש ב'תרם' בחולם ולא בשורוק כרגיל. ואין בזה ש"מ. | יבטא היו"ד ב'יפרתו' שלא יאמר 'איכרתו' וישמע חלילה להפך 'אי - כרת'.

ה, ט - וְהָיָה בַיּוֹם-הַהוּא נָאֵם-יְ-הוָה וְהִכָּרְתִּי סוּסֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִאֲבֹדְתִּי מִרְכָּבְתֶּיךָ

'והכרתי' ו'והאבדתי' מלרע, שמשקל התיבה לכשעצמו הוא בעבר, אלא שהוא"ו מהפכת אותו לעתיד ב'צירוף' ההטעמה מלרע, וא"כ הקורא במלעיל מהפך את הנבואה להסטוריה חלילה². וכ"ה בהמשך הנבואה ישנם עוד הרבה פעלים במשקל זה וכולם מלרע³ מהטעם האמור. | מלבד הנ"ל יזהר ב'והאבדתי' לא לבלוע הדל"ת, וכע"ז לקמן בפס' יג' ב'והשמדתי'.

ה, יב - וְהִכָּרְתִּי פָסִילֶיךָ וּמִצְבּוֹתֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְלֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לַמַּעֲשֵׂה יָדֶיךָ

יפסיק ב'ומצבותיך' יותר מב'פסיליך', כמשפט הטרחה שמפסיקה יותר מתביר, שיובן ש'מקרבך' קאי גם על הפסילים ולא רק על המצבות.

ו, ו - בְּמַה אֶקְדָּם יְ-הוָה אֲבָךָ לֹא-לִהְי מְרוֹם הָאֶקְדָּמְנוּ בַּעֲלֹת בַּעֲגָלִים בְּגֵי שָׁנָה

ידגיש הנו"ן ב'האקדמנו', וכעין מש"כ לעיל בפרשה - כב, ו עי"ש.

למנחה של שבת

כה, יא - פִּינִחֶס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הִכְהֵן הַשֵּׁיב אֶת-חֻמָּתִי מֵעַל בְּגֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָו אֶת-קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא-כְלִיתִי אֶת-בְּגֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי

יפריד בין התיבות 'בן אלעזר' שלא יאמר 'בְּנִלְעָזָר' | יבטא האל"ף שב'בקנאו' ושב'קנאתי' שלא ישנה ל'בקנו', ו'קינתו' ובזה משנה משמעות.

כה, טו - וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּכָּה הַמְדִּינִית כְּזָבִי בַת-צֹר רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית-אָב בְּמִדְיָן הוּא

יפסיק ב'במדין' יותר מב'אב', שיובן ש'בית אב' הוא בית אב של מדין, ואל"ה ישמע שהוא ראש בית אב סתם ומקומו כעת הוא במדין.

רמזים בטעמים - כב, ל - הָלוֹא אֲנֹכִי אֶתְנָף אֲשֶׁר-רָכַבְתָּ עָלַי - 'עלי' ברביע לרמוז למ"ש חז"ל (סנהדרין קה:) שרבעה.

רמזים באותיות - כד, מה טבו - חסר וכע"ז ב - כד, ז- וְיָרֵם מֵאֲנָג מְלָכּוֹ - 'וירם' חסר - לרמוז שגם כשה' הכריחו לדבר טוב על ישראל, רשע זה חסר משבחם, וכדברי רש"י (בראשית מא, יב) - ארורים הרשעים שאין טובתם שלמה.

² ומשורת הדין היה נראה שהטועה בזה יש לחייבו לחזור ככל שינוי משמעות, אלא שכבר הורה זקן הוא הגרש"ז (הליכות שלמה תפילה פי"ב) שלא מחזירים על טעות זו, ולא התפרש שם טעמו, וכבר כתבתי בעבר משנ"ל לבאר דב"ק שמכיוון שמצינו כמה יוצאים מן הכלל בכלל זה, לא שייך להחזיר על שינוי משמעות כשאינו מוחלט שהרי ישנם יוצאים מן הכלל שאף במלעיל משמעותם בעתיד.

³ חוץ מתיבת 'ועשיתי' שהיא תמיד מלעיל, מחמת שלמ"ד הפועל שלה נעלמת [הוא כינוי לאות השלישית של השורש, וכאן שהשורש הוא 'עשה' למ"ד הפועל היא ה"א שאינה נשמעת] ופועל זה שהוא בבניין קל והוא קצר מדי בשביל להטעימו מלרע, ולכן תמיד מטעימים אותו במלעיל.